

Speurtocht door Oud Dokkum

Deze speurtocht gaat door een gedeelte van oud-Dokkum. Je volgt de route en beantwoordt vragen. Vaak kun je het antwoord van een vraag weten als je goed kijkt of leest. Soms moet je zelf nadenken. Bij de laatste vraag kun je erachter komen of je de goede antwoorden hebt gegeven.

Veel plezier!

Jouw naam: _____

Start bij de Woudpoortsbrug (vlakbij parkeerterrein Lutjebleek, Lyceumweg 8 in Dokkum).

Loop over het brugdek (richting het centrum) en sla linksaf. Er hangt een informatiebord bij de brug.

- 1 Oud Dokkum is een vestingstad van vroeger. Hier bij de Woudpoortsbrug was de poort naar de Friese Wouden.

Voor de nacht sloot de stad de poorten. Hoe laat luidden de klokken om mensen te waarschuwen dat de poorten gingen sluiten?

G 10 minuten voor 5 's ochtends

N 5 minuten voor 10 's avonds

A 5 minuten over 10 's avonds

- 2 De vorm is net een zeshoek en is omringd water. De uitstekende punten worden bolwerken of dwingers genoemd.

Zet een kruis op elke 'dwinger'.

Je loopt langs het kanon over het Zuiderbolwerk. Volg het fiets- en wandelpad.

Langs het pad staat een bord met de plattegrond van Dokkum.

- 3 Wat betekent dit symbool?

- 4 Wat deden zij in Dokkum?

K Zij organiseerden zeilwedstrijden op het Grootdiep, het water wat midden in Dokkum ligt. De winnaar wordt een jaarlang 'de Admiraal' genoemd.

N Zij richtten een spelletjesfabriek op midden in Dokkum. Vooral het spel 'Koning, keizer, admiraal' is erg bekend geworden.

S Zij waren de baas over de oorlogsvloot, die de kust van Groningen en Friesland verdedigde. Dokkum lag vroeger aan zee.

Loop verder over het Zuiderbolwerk. Op een dwinger staat een molen.

5 Waarom is een dwinger zo'n prachtige plek voor een molen?

N Daar vangt een molen veel wind, plus het is een handige plek om graan heen te brengen en meel af te voeren.

B Het was zo'n mooi gezicht: De kerktoren in het midden en molens op de hoeken.

R Vanuit de wieken kun je de vijand goed aan zien komen.

6 Uit welk jaar stamt deze molen en wat is zijn naam?

Jaartal: _ _ _ _

Naam: _ _ _ _ _

Je loopt bij de molen vandaan naar beneden. Dat is de Molensteeg.

Vervolgens neem je bij het parkeerterrein de eerste afslag naar links. Dit straatje heet De Wortelhaven.

Jammer genoeg zijn veel oude huizen langs dit grachtje afgebroken. Maar 't Hooghuis staat er nog. Er staan geen huisnummers op deze kant van de huizen. Even zoeken dus. Je vindt 't Hooghuis aan je rechterkant. De bakstenen zijn geel. Er hangt een informatiebord onder een gevelsteen.

7 Wat is afgebeeld in de gevelsteen?

T Een maan met een ster, want dit huis was lang geleden van sultan Mohammed II.

F Een maan met twee sterren, omdat in de middeleeuwen hier de nachtwacht woonde.

J Een maan met drie sterren, het wapen van Dokkum, omdat dit huis van de gemeente was.

8 Hoe kwam het dat hier soms wel acht gezinnen tegelijk woonden?

E Arme mensen, die bv. de huur van hun huis niet konden betalen, werden uit hun huis gezet en mochten hier dan tijdelijk wonen. Ook zwervers waren welkom.

A Veel toeristen kwamen met hun bootjes naar Dokkum. Wanneer de herbergen vol waren, konden ze gelukkig altijd nog in 't Hooghuis terecht.

O Het stadsbestuur wilde mensen overhalen in Dokkum te komen wonen. Daarom kregen ze een gratis week vakantie aangeboden in 't Hooghuis.

Je loopt rechtdoor. Voor je staat een hoog pakhuis met een straatnaambordje: Stenendam.

Kijk eens omhoog. Wat denk je, waar zou die uitstekende balk met een haak voor zijn?

9 C In de stad staan de huizen dicht op elkaar. Omdat er geen plaats is voor een waslijn, hingen de huisvrouwen deze aan een lang koord wat ze aan de haak vastmaakten.

G Het is een vlaggenstok van vroeger. Heel handig om de vlag van Dokkum of de Oranje-blanje-bleu aan vast te knopen. Een prachtig gezicht als iedereen dat deed.

N Het is een hijsbalk. Door dat rondje kan een touw. Zo kun je gemakkelijk zware spullen omhoog takelen, om ze op de zolder van het pakhuis te bewaren.

Het huis naast het pakhuis hoort weer bij de Wortelhaven. Volg de Wortelhaven tot huisnummer 1. Kijk naar de overkant. Daar staat (pak)huis nummer 6.

- 10 Bovenaan is weer een gevelsteen te zien. Teken deze na in het vak hieronder. Je mag je eigen hand gebruiken.

- 11 Waarom zou deze gevelsteen in dit pakhuis zijn geplaatst?

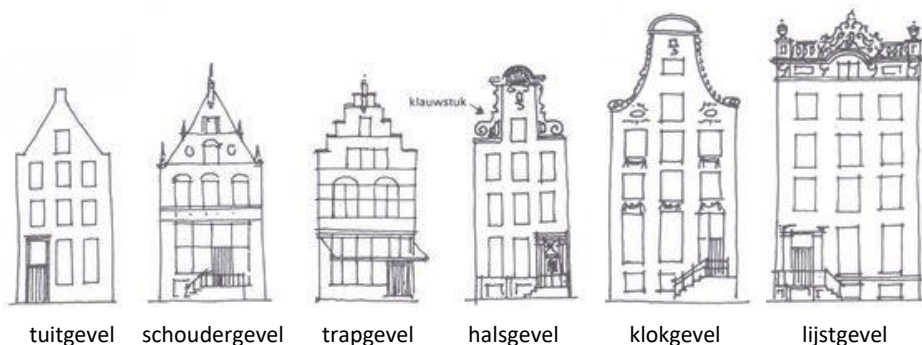
Q Dit pand was de geheime schuilplaats van Pietje Bell en de Bende van de Zwarte Hand.

N Dit was de werkplaats van mensen met een beroep waarbij je zwarte handen krijgt: Schoorsteenvegers, schoenenpoetsers, krantendrukkers...

P Dit was de opslagplaats van de familie Hansma. Han(d)sma lijkt wel een beetje op 'hand.' Vandaar.

Als je de Wortelhaven uitgelopen bent, kom je bij Drie Leeuwenpijp. Het huis op de hoek van de Wortelhaven en de Vleesmarkt was zo'n 300 jaar geleden van de familie Hansma. Ze brouwen het beroemde Dokkumer bier, verkochten dat en werden er rijk door. Bekijk hun mooi versierde huis maar eens.

- 12 Wat voor gevel heeft het huis van de familie Hansma? Omcirkel het juiste huis.

- 13 Op het huis van de familie Hansma staat een gouden hand. Op hun pakhuys/bierhuis een zwarte. We weten niet waarom dat is. Lees onderstaande meningen eens. Welke vind jij de beste?

In 1782 brak er brand uit in het bierhuis. Na de brand verfdén ze de hand zwart.

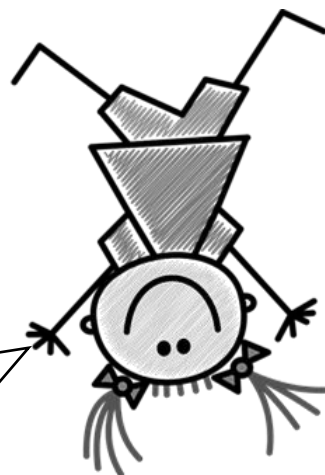
Vroeger was de zwarte hand ook van goud. Later kochten andere mensen het pand. Die vonden goudverf te duur. Dus verfdén ze de hand zwart.

Het woonhuis moet mooier zijn, dan het pakhuys. Dus goud op het woonhuis.

In het pakhuys krijg je zwarte handen om het geld te verdienen. In het woonhuis kun je het goud weer uitgeven aan mooie dingen.

Op de zijkant van het witte bruggetje tegenover het huis van de familie Hansma staan 4 geheimzinnige letters.

14 Welke? _ _ _ _

15 Waar staan deze letters voor?

- U Het is reclame. De stad Dokkum zette het vroeger op mooie eigendommen.
Het betekent: Senatus Populus Que Doccumensis (= regering en volk van Dokkum).
- A Het is een leus uit de Tachtigjarige Oorlog. De Dokkumers hadden een hekel aan de Spanjaarden en schreven de afkorting Spaanse Pokken Quellen Dockum op de brug.
- I Het geeft aan dat de brug niet alleen geschikt is voor voetgangers, maar ook voor Spacescooters, Patatkramen, Quads en Driewielers.

Steek de Bontebrug over. Loop rechtdoor naar de Legeweg.

16 Het huis op nummer 5 was vroeger een

_ _ _ _ _

Op nummer 14 staat een kerk. Het gebouw lijkt wel wat op een gebouw uit de tijd van de Romeinen. Het grappige is dat de architect (degene die het gebouw bedenkt en ontwerpt) ook meneer Romein heette. Meneer Romein kwam trouwens gewoon uit Leeuwarden.

17 Op de gevel staat een Bijbeltekst uit Mattheüs 23. Vul de ontbrekende woorden in.

Eén is uw _ _ _ _ _

en gij zijt allen _ _ _ _ _

Aan het eind van de Legeweg sla je rechtsaf. Deze weg heet Hogepol.

Aan het eind van de Hogepol staat een huis met weer een gevelsteen.

Vroeger waren er geen huisnummers en veel mensen konden niet lezen. Dan was een gevelsteen handig, om jouw huis te onderscheiden van de andere.

18 Wat voor afbeelding staat er op deze gevelsteen?

- N Een rode hand
- T Een zeilend scheepje
- P Een loeiende koe

Sla linksaf naar de Markt. Aan de linkerkant (nummer 30A) staat een mooi huis, wat tegenwoordig een hotel is. In 1615 was dit gebouw wat anders. Je kunt nog aan de grote gevelsteen met het gedicht zien wat het was. Er hangt ook een informatiebord.

Deze beelden tonen hier het gebruik van deze woning.
Deel rijkelijk uit en wacht een hemelse beloning
Van Hem, Die zei: 'Kom de armen tegemoet,
want dat u doet aan dezen, weet dat u dat aan Mij doet'.
Het burgemeesterschap liet deze steen dus houwen,
opdat men werken doet, die nimmer meer berouwen.
ANNO 1758

19 Wat moesten de jongens en meisjes in het Weeshuis voor werk doen?

S Ze moesten aan het werk in de leerlooierij of het spin- en werkhuis van Dokkum

H Iedere week gingen ze met prikstokken door Dokkum om vuil op te rapen.

W Ze mochten vakken vullen bij kruidenier A. Heijn.

Steek de Markt over. Je komt bij de Grote of Sint Martinus Kerk. Ook hier hangt een informatiebord.

20 Wat zit er onder deze kerk?

L Grond waarschijnlijk, een hoop zand, niks bijzonders.

V Deze kerk is gebouwd bovenop een oeroude grot.

J Deze kerk staat bovenop de resten van een klooster en 2 oudere kerken.

Loop verder naar de Hoogstraat. Halverwege de Hoogstraat staat weer een kerk. Dit is de Sint-Bonifatiuskerk. Ken je het verhaal van Bonifatius? Lees het hieronder.

Bonifatius gelooft in de God van de Bijbel. De mensen in Friesland niet. Zij vereren goden als Wodan en Donar. Bonifatius vertelt hen dat er maar één God is. De mensen zullen verloren gaan, als ze niet geloven in Zijn Zoon Jezus. Om te laten zien dat hun goden geen macht hebben, hakt hij heilige bomen om. Het lukt Bonifatius niet om de Friezen te bekeren tot het christendom. In andere gebieden sticht hij wel kerken. Wanneer hij ongeveer 80 jaar oud is, wil hij het nog een keer proberen. Met 52 anderen vertrekt hij naar Dokkum, waar hij preekt en mensen die geloven wil dopen. Het gezelschap wordt overvallen door een groep gewapende Friezen. Volgens overlevering heeft Bonifatius een boek boven zijn hoofd gehouden, om de zwaardsteken af te weren. Het hielp niet. Bonifatius is in het jaar 754 bij Dokkum gedood. Gelukkig zijn er na hem nog andere zendelingen gekomen, die de blijde boodschap brachten. Bonifatius werd door de Roomse Kerk heilig verklaard. Zijn naam is nog altijd bekend in Dokkum.

- 21 Bij de kerk staat een sculptuur, een snijwerk van Bonifatius. Wat is de titel die op het snijwerk van Bonifatius staat?

Een _____ als _____

Ga bij de kerk rechtsaf over de Bargemerck. Je staat tegenover het gemeentehuis van Dongeradeel. Op de voorkant heeft een kunstenaar op tegels verschillende schilderijen gemaakt. Je noemt dit tegeltableaus. De schilderijen horen bij een verhaal over een Dokkumer en een asielzoeker.

- 22 Tellen maar! Hoeveel tegeltableaus staan op de voorkant van het gemeentehuis?

_____ en _____

Je loopt de Koningstraat naar beneden. Aan het einde van de straat sla je linksaf. Nu loop je op de Suupmarkt.

- 23 Waarom zou de Suupmarkt nou Suupmarkt heten?

- O Suup komt van zuipen. Het is niet zo mooi, maar de Dokkumers dronken hier veel te veel Dokkumer bier.
- Z Deze straat ligt aan het water. Je moet oppassen. Als je niet kunt zwemmen, zou je hier zomaar kunnen 'fersûpe'.
- U Op de Suupmarkt kon je sûpe (karnemelk) en andere zuivelproducten kopen.

Het water naast de Suupmarkt heet het Kleindiep. Op de lager gelegen kades losten schepen vroeger hun lading. Nu staat er op de kade een bankje met een bijzondere vorm.

- 24 Wat stelt dit bankje voor en waarom staat het hier?

- M Er zijn hier in de grond botten gevonden van een prehistorische mammoet. Daarom hebben ze een afbeelding gemaakt van de kop met de slurf.
- B Als het hard vriest, kan de Elfstedentocht geschaatst worden. Schaatsers moeten op het Kleindiep hun stempel halen en dan keren om naar Leeuwarden te gaan. Dit bankje is een schaats.
- K Dit bankje herinnert aan Grutte Pier. Het stelt de ploeg voor, waarmee hij 5 sterke mannen neersloeg. Grutte Pier was ontzaglijk sterk.

De Suupmarkt gaat over in De Zijl. Aan de reling aan de kant van het Kleindiep hangen 2 informatieborden. De linker gaat over het Dokkumer Grootdiep aan de andere kant van de Zijl. De rechter over het Kleindiep.

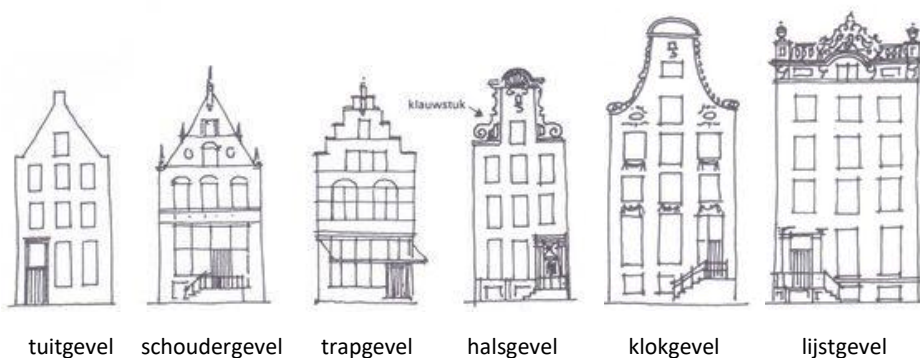
- 25 Het Dokkumer Grootdiep was vroeger een...

- A Zwemvijver
- P Zeehaven
- D Spaarbekken

- 26 Vroeger gingen reizigers van Groningen via Dokkum naar Leeuwarden. Ze reisden over het water met een...
- F koopvaardijship of een fregat
 - T waterscooter of waterbus
 - E trekschuit of stoomboot

Op de hoek van De Zijl en de Vlasstraat stond vroeger een Blokhuis. Dat is een huis van waaruit je de stad goed kunt bewaken. Handig, voor als er een oorlogsschip vanaf zee naar Dokkum kwam. In 1622 werden er op de plaats van het Blokhuis 4 mooie huizen gebouwd. Helaas is de 4^e tijdens een storm ingestort. Daarom staan er nu nog maar 3.

- 27 Wat voor gevels hebben de 3 mooie huizen uit 1622? Zet daar een pijltje bij.

Je loopt de Vlasstraat in. Aan je linkerkant is nu een meubelzaak. Eeuwen geleden stond hier het rechthuis. Meestal woonde de burgemeester daar ook. Alleen heette hij toen nog geen burgemeester, maar grietman. Kijk eens omhoog. Tussen de ramen van de eerste verdieping zie je de beste man en zijn vrouw.

- 28 De grietman en zijn vrouw dragen kleren uit ongeveer 1520. De grietman valt wel extra op. Waardoor?
- J Hij draagt een zonnebril.
 - M Hij draagt een deftige pruik.
 - U Hij draagt een gouden ketting.

Aan het eind van de Vlasstraat ga je linksaf. Deze straat heet de Keppelstraat. Na een eindje lopen kom je op een kruispunt. Hier staat een zwarte wegwijzer.

- 29 Wanneer je naar het zwembad of de kinderboerderij wilt, dan loop je naar het ...
R Noorden	T Oosten
E Zuiden	K Westen

(Tip: Kijk ook goed naar de andere plekken op de wegwijzer.)

Ga naar links en volg de Keppelstraat. Je ziet de Woudpoortsbrug al liggen. Daar ben je deze speurtocht begonnen. Nu ben je aan het eind. Goed gedaan!

Wanneer je alle antwoorden hebt ingevuld, kun je ook de laatste vraag maken.

- 30
- Schrijf de letter van elk goed antwoord op de juiste plaats in het schema hieronder.
Soms staat er een pijltje bij een invulantwoord. Die letter heb je nodig.

Wat is de oplossing van deze speurtocht?

Letter vraag 20	Letter vraag 16	Letter vraag 7		Letter vraag 24	Letter vraag 6	Letter vraag 9	Letter vraag 18	
Letter vraag 22	Letter vraag 26	Letter vraag 5		Letter vraag 4	Letter vraag 23	Letter vraag 11	Letter vraag 29	Letter vraag 3
Letter vraag 19	Letter vraag 25	Letter vraag 8	Letter vraag 15	Letter vraag 17	Letter vraag 1	Letter vraag 21	Letter vraag 28	Letter vraag 14